

PO VAŽNEM MOMENTARNEM SPORAZUMU MED RIMOM IN WASHINGTONOM

ČEMU BODO SLUŽILE VELIKE KREDITNE OLAJŠAVE

Italija lahko razpolaga z eno milijardo 225 milijonov dolarjev, kolikor približno znaša primanjkljaj lanske plačilne bilance - Nadaljevanje razprave o ukrepih proti gospodarski krizi

Sredi najbolj živahnih razprav o sedanji gospodarski krizi je bilo v soboto, 14. t. m., v Rimu in Washingtonu izdano skupno sporočilo, s katerim je bilo javljeno, da so Združene države Amerike in Mednarodni monetarni sklad dodelili Italiji velike kreditne olajšave, in sicer v višini ene milijarde 225 milijonov dolarjev, kar znese približno 780 milijard lir.

Odgovorni politični in gospodarski krogi so to vest sprejeli z izrednim zadovoljstvom. Vladni krogi opozarjajo, da je višina kreditov približno enaka primanjkljaju, ki ga je italijanska plačilna bilanca izkazovala ob koncu leta 1963. Poudarjajo nadalje, da bodo te kreditne olajšave odločilno pripomogle k odpravi škodljivih posledic, ki so nastale in nastajajo zaradi deficitarnega stanja omenjene bilance, v pričakovanju učinkov, ki si jih vlada obeta od ukrepov, ki jih je že sprejela in jih namerava še sprejeti za rešitev sedanje gospodarske krize.

767 MILIJARD PRIMANJKLJAJA

Kot znano, je plačilna bilanca neke države obračun vseh kreditov in dolgov, ki jih ta država ima s tujino. Zato je njeno stanje odličen termometer celotnega gospodarstva države. Medtem ko je plačilna bilanca Italije izkazovala še konec 1961. leta 361 milijard lir aktive in 1962. leta 31 milijard, je ob zaključku lanskega leta pokazala kar 767 milijard primanjkljaja oz. dolga s tujino. Ta primanjkljaj pa se je v prvih dveh letošnjih mescih še znatno povečal in znaša trenutno 1.558 milijonov dolarjev ali približno 990 milijard lir.

Na tem mestu se lahko vprašamo, kateri so vzroki tolikšnega primanjkljaja plačilne bilance. Glavni vzrok je, kot more vsakdo razumeti, v veliki razliki med vrednostjo skupnega uvoza in izvoza, se pravi, da je bil uvoz neprimerno večji od izvoza. V letu 1963 — je v sredo izjavil ministrski predsednik Moro v senatu — smo potrožili uvoz mesa in smo hkrati uvozili avtomobile, nadomestne dele in vse, kar je v zvezi z motorizacijo, v skupni vrednosti nad 200 milijard lir.«

Če je vrednost uvoza dosegla tolikšno višino, je to odvisno od mnogih činiteljev. Eden glavnih pa je, da se je znatno in čezmerno povečala potrošnja. Če se danes v Italiji potroši mnogo več mesa, olja, masla in ostalih živil, je naravno, saj je to posledica

gospodarskega razmaha, čeprav srednji italijanski državljan v tem oziru še zdaleč ni dosegel takšne ravni, kot je v drugih državah Skupnega tržišča. Toda prav glede predmetov široke potrošnje, zlasti prehrane, je Italija prisiljena, zateči se k uvozu, ker preživlja kmetijstvo hudo krizo in njegova proizvodnja nikakor ni kos čedalje hitreje naraščajočim potrebam v državi. Uvoz živilskih artiklov pa hudo obremenjuje plačilno bilanco in je tudi eden glavnih vzrokov njenega lanskega primanjkljaja.

Kljub sedanji gospodarski krizi pa si seveda ni mogoče niti predstavljati kakih bistvenih sprememb glede uvoza teh artiklov. Sporazum o kreditnih olajšavah naj bi drugače vplival na sanacijo plačilne bilance. Računa se, da bo vsaj 40 odstotkov kreditov uporabljenih za nakup strojev, kar naj bi omogočilo povečati skupno italijansko proizvodno zmogljivost.

UVOZ AVTOMOBILOV

Vlada pa hoče omejiti uvoz blaga, ki ni tako nujen za življenje. Predsednik Moro je omenil, kot smo zapisali, uvoz avtomobilov in nadomestnih delov zanje. Skupna vrednost tega uvoza je lani znašala več kot 200 milijard lir in predstavljala približno tretjino celotnega primanjkljaja. »Zdi se mi — je dejal Moro — da to ni prav, kajti naša država si takšnega luksuza ne more privoščiti.«

Kljub kreditnim olajšavam ni mogoče pričakovati, da bo bilanca v kratkem popravljen. »Globlji vzroki primanjkljaja — piše v tej zvezi socialistični »Avanti« — so strukturne narave. Zato se bo deficit gotovo mogel zmanjšati, a se ne bo mogel v kratkem času odpraviti. To bo šele posledica strukturnih prenosov, ki so že v teku, zlasti tistih, ki so predvidene za kmetijstvo, katerega nezadostna proizvodnja je v veliki meri kriva primanjkljaja v plačilni

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pismo ministru za javna dela

Dne 17. t. m. je bila v Rimu oddana na javni dražbi gradnja 183 stanovanj za istrske prebežnike v Sesljanu (na področju devinsko-nabrežinske občine). V bistvu gre za izvedbo načrta, ki ga prizadeta občinska uprava ni hotela odobriti, zaradi česar je bila leta 1962 razprava pred Državnim svetom v Rimu in je bil nato imenovan poseben prefekturni komisar, ki je namesto nabrežinskega župana izdal begunski organizaciji OAPGD dovoljenje za gradnjo omenjenih stanovanj. V zvezi s tem vprašanjem je Svet Skupne slovenske liste poslal ministru za javna dela, socialistu Giovanniju Piacciniju naslednje pismo:

Podpisani Svet SKUPNE SLOVENSKE LISTE, ki združuje vse slovenske politične skupine na T-žaškem, se obrača na Vas z vljudno prošnjo v zadevi stanovanjskih hiš, ki jih namerava zgraditi Ustanova za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem (OAPGD) na področju devinsko-nabrežinske občine.

Ustanova za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem je dne 18. marca 1961 predložila devinsko-nabrežinski občini načrt za gradnjo 268 stanovanj v Sesljanu. Zgradili bi jih s skladi, ki jih je omenjena ustanova prejela na osnovi zakona št. 1219 z dne 14. oktobra 1960 in medministrskega odloka z dne 3. marca 1961 št. 1214. Devinsko-nabrežinski župan je po nasvetu občinskega sveta odbil z ukrepom št. 1329 z dne 24. junija 1961 omenjeni ustanovi prošnjo za gradnjo stanovanj. Svoj ukrep je župan utemeljil z razlogi, ki so bili in so izraz vseh slovenskih političnih organizacij in vse slovenske manjšine v Italiji. Slovensko javno mnenje je namreč prepričano, da tvori naselje, ki naj bi se zgradilo v Sesljanu, del načrta, ki teži k umetnemu spreminjanju narodnostne sestave občine na škodo slovenskega prebivalstva.

Pojasniti namreč moramo, da so Ustanova za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem in druge ustanove po zadnji vojni že sezidale v občini izključno državnimi sredstvi dve veliki begunski naselji. Vsa zgrajena stanovanja pa so bila dodeljena prebivavcem italijanske narodnosti. Posledica tega je bila, da se je že občutno spremenila narodnostna sestava devinsko-nabrežinske občine na škodo slovenskega prebivalstva. Tako se je število Italijanov, ki so leta 1945 tvorili 10% celotnega prebivalstva, zaradi navedenih vzrokov dvignilo v letu 1960 na 34,7% celotnega prebivalstva. Če bi se pa zgradilo novih 268 stanovanj, bi število Italijanov presseglo 50%, s čimer bi se popolnoma in umetno spremenilo razmerje med obema narodnima skupinama.

Proti takšni gradbeni dejavnosti se je devinsko-nabrežinski svet že leta 1955 soglasno uprl. Žal so nadzorna oblastva že takrat imenovala posebnega prefekturnega komisarja, ki je začasno nadomestil župana in izdal begunski ustanovi gradbeno dovoljenje.

Podobno se je zgodilo leta 1962. Nadzorna oblastva so tudi tokrat zavrnila ukrep z dne 24. junija 1961, s katerim je devinsko-nabrežinski župan odbil gradnjo novih 268 stanovanj ter imenoval posebnega komisarja, ki je podpisal gradbeno dovoljenje. Omenjena oblastva so samo ugotovila, da se predvidene gradnje ne vsklajajo z regulacijskim načrtom občine in so zaradi tega zmanjšala število stanovanj na 183.

Ker dražba z dne 17. marca 1964 za oddajo gradnje omenjenih stanovanj ni postala izvršna, je vprašanje še vedno odprto in nam daje, spoštovani gospod minister, možnost, da se na Vas neposredno obrnemo s prošnjo, da posredujete.

(Nadaljevanje na 4. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 22. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 S pesmijo na planine; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in nač čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 Radijska novela — Carlo Cassola: »Začetek novega življenja«; 18.30 Po društvih in krožkih: »Slovenski fotoklub v Trstu« (Saša Martelanc); 20.30 Iz slovenske folklorne — Lelja Rehar: »Tod' san hodiu, tod' san biu, sam krvavi pot potiu«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 23. marca, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Iz slovenske folklorne — Lelja Rehar: »Tod' san hodiu, tod' san biu, sam krvavi pot potiu«; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 18.30 Koncerti Godalnega orkestra Radia Trst; 19.00 Radijska univerza — Marcello Capurro: Italijanska ustava o ljudstvu; »Izvolitev parlamenta«; 19.30 Postni govori — Franc Šegula: »Ne vpejli nas v skušnjavo...«; 21.00 Luigi Dallapiccola: »Nočni let«, opera v enem dejanju.

• TOREK, 24. marca, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Iz albuma lahke glasbe; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Pregled italijanske dramatike (Josip Tavčar - Jože Peterlin); 21.50 Slovenski in jugoslovanski solisti.

• SREDA, 25. marca, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 13.30 Izbrali smo za vas; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Skladatelj v očeh njihovih sodobnikov: »Franz Schubert« (Dušan Pertot); 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 19.30 Postni govori — Jože Prešeren: »Temveč reši me vsega hudega...«; 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 22.00 Iz pesniških gajev — Josip Tavčar: »Diego Valeri«.

• CETRTEK, 26. marca, ob: 11.30 Slovenska nabožna pesem; 11.45 Koncert baročne glasbe; 12.15 Veliki teden na svetu (Franc Orožen); 18.00 Ivan Cankar: »Četrta postaja«, novela; 18.30 Simfonična glasba; 19.15 Širimo obzorja; »Stara svetišča na Goriškem« (Rado Bednarik) nato Gregorijanski spevi; 20.30 Operne arije in zbori; 21.00 »Proces proti Jezusu«, predstava v dveh delih z intermezom, (Diego Fabbri - Mirko Javornik), I. del, igrajo člani RO.

• PETEK, 27. marca, ob: 11.30 Slovenska nabožna pesem; 11.45 Marcantonio Ziani: »Groba«, oratorij za soliste in orkester; 12.20 Pomenek s poslušavkami; 12.30 Skladatelj 16. in 17. stoletja; 13.30 Operne arije in zbori; 17.20 Skladbe Georga Friedricha Haendla; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljice, pripovedk, legend. »Legenda o taščici« (Jurij Slama); 18.30 Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem v d-molu K. 626 za soliste, zbor in orkester; 19.30 Postni govori — Lojze Šuštar: Molitev — Človekova nitrditev Bogu«; 20.30 Gospodarstvo in delo (E. Vršaj); 21.00 »Proces proti Jezusu«, predstava v dveh delih z intermezom. (Diego Fabbri - Mirko Javornik), II. del, igrajo člani RO.

• SOBOTA, 28. marca, ob: 11.30 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Mirko Javornik: »Michelangelova snemanja s križa«; 13.30 Luigi Rossi. Oratorij za Veliki teden za soliste, zbor in orkester; 15.30 »Veliki oder sveta«, misterij v enem dejanju, (Pedro Calderon de la Barca - Janko Moder - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil; 18.00 Fran Ksaver Meško: »Marija Magdalena«, novela; 19.00 Choninove klavirske skladbe; 19.15 Družinski obzornik; 20.45 Zbor »Jacobus Gallus«, ki ga vodi Ubald Vrabc; 21.00 »Oh ti ljubi Jezus moi, kai bo ta teden s teboj« (Martin Jevnikar); 22.00 Ludwig van Beethoven: Simfonijska št. 9 v d-molu op. 125.

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. marca, nedelja: Oljna nedelja
23. marca, ponedeljek: Slava, Zmagoslavje
24. marca, torek: Simon, Gabrijel
25. marca, sredo: Ozn. M. D., Minka
26. marca, četrtek: Veliki četrtek, Maksima
27. marca, petek: Veliki petek, Robert
28. marca, sobota: Velika sobota, Janez

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

Čemu bodo služile velike kreditne olajšave

(Nadaljevanje s 1. strani)

bilanci. Glavno vprašanje za Italijo je, da lahko razpolaga s tolikšnimi valutnimi rezervami, da se ne bodo izčrpale v času, ki je potreben, da se ustvari pogoji za ponovno uravnoteženje plačilne bilance.

Po washingtonskem sporazumu se lahko vlada, kot je razumljivo, z večjim pogumom in tudi z večjo avtoriteto, predstavlja parlamentu, ki prav te dni razpravlja in sklepa o prvih treh ukrepih proti krizi, to je o zakonskih odlokih, ki so povišali ceno bencina, uvedli davek na nakup novih avtomobilov in športnih motornih čolnov ter preuredili davek na dividende. V senatu so bili ti odloki že potrjeni z glasovi predstavnikov vladnih strank (demokristjanov, socialistov in socialdemokratov). Vsebinska odloka je ostala nespremenjena, razen kar zadeva davek na nakup avtomobilov, ki se je nekoliko znižal v primeri s tem, kar je bilo prvotno določeno. Ta davek pa bo kljub temu znašal od 6,3 do 15 odstotkov vrednosti in velikosti avtomobila, kar se računa, kot znano, po posebni formuli.

V zvezi z motorizacijo poudarjajo vladni krogi, da je treba vsekakor omejiti potrošnjo, ker prav to občutno vpliva na primanjkljaj plačilne bilance. Avtomobilska proizvodnja se je lani povečala za 25,3 odstotka, število avtomobilov, ki so bili nanovo vpisani v avtomobilski register, se je dvignilo za 44,5 odstotka, potrošnja bencina pa je narasla za 22,3 odstotka. Vse to ni niti v nobenem sorazmerju z razvojem splošne industrijske proizvodnje, ki se je lani povečala za 8,7 odstotka.

Veliko vprašanje je seveda, ali bodo vladni ukrepi proti krizi dosegli ves za-

Bo zopet pokalo?

Po besedah profesorja Norberta Burgerja, voditelja organizacije za »osvoboditev« Južne Tirolske, bodo že spomladi spet pokale bombe. Izjavo je dal nekemu bavarskemu dnevniku in so jo ponatisnili skoro vsi avstrijski listi. Burger, ki je avstrijski državljani, živi skrit pri prijateljih na Bavarskem. Njegovo izročitev Avstriji je sodišče v Karlsruhe odklonilo kot protiustavno.

V razgovoru z dopisnikom je dejal, da so Italijani snedli besedo. Rim da je obljubil samoupravo celotnemu nemškemu etničnemu ozemlju v Južnem Tirolu, če se Avstrija odreče svojim aneksionističnim težnjam. Burger je zanikal, da bi imeli »borci za svobodo Južnega Tirola« vežbališča in tabore v Nemčiji. Rekel je tudi, da razstrelivo, bombe in orožje ne prihajajo z nemške strani, ampak da si vse to nabavljajo njegovi ljudje kar na Južnem Tirolskem; pomoč pa da prihaja iz Belgije, Francije, Švedske, Amerike in celo z Vzhoda. Burger, ki je po poklicu univerzitetni profesor, je priznal kar v odprtem pismu, naslovljenem na avstrijskega predsednika Schärfa, da je bil sam udeležen pri vseh atentatih na Južnem Tirolskem. Teroristični vodja se čuti precej varnega, če daja take izjave.

zeleni učinek. Kar zadeva avtomobilsko proizvodnjo, je v gospodarskih krogih naredilo globok vtis sporočilo, da je FIAT skrčila delovni teden za 4 ure, od 48 na 44 ur. Zaenkrat velja ta skrajšani delovni teden za 50 tisoč od 120 tisoč delavcev, kolikor jih je zaposlenih v tej veliki torinski industriji. Ker prejme delavec na uro približno 400 lir, bo FIAT tedensko izplačala delavcem skupno okrog 80 milijonov manj kot doslej. Takšne vsote pa ne more podcenjevati niti tako bogato mesto, koj je Torino. So še pa mnoga druga podjetja skrajšala delovni urnik, kar se seveda pozna pri plačah.

Po drugi strani opozarjajo vladni krogi, da kaže splošni gospodarski razvoj v zadnjem času določeno zboljšanje. V januarju se je na primer izvoz povečal za 14 odstotkov, uvoz pa samo za 4 odstotke. Na splošno pa lahko rečemo, da je zadnja izdatna ameriška pomoč ponovno ustvarila v državi določeno ozračje zaupanja in pomiritve, kar je tudi nujno potrebno za premaganje gospodarskih težav. Videti pa bo treba, kakšne uspeh bodo imela prizadevanja vlade, da bi prišlo do tesnejšega sodelovanja z organizacijami delavcev in podjetnikov pri naporih za rešitev krize in pri ustvarjanju pogojev za skladnejši in bolj urejeni gospodarski razvoj.

D. L.

—0—

Erhard in Hruščov

Zahodnonemška demokristjanska stranka je skicala v začetku tedna svoje glavno zborovanje. Na njem so izvolili bivšega kanclerja Adenauerja za strankinega predsednika.

Obpravnavali so tudi odnose med Zahodno nemško republiko in Sovjetsko zvezo. Po zborovanju je kancler Erhard izjavil časnikarjem, da je pripravljen razgovarjati se s Hruščovom, če bi bila dana kaka možnost za združitev Nemčije. Ne mara pa iti v Moskvo, da bi slišal spet kak »niet«. Dodal pa je še, da se nikakor ne namera va pogajati z vzhodnonemškim vladnim predsednikom Ulbrichtom. Erhardova izjava torej izključuje vsak razgovor med Bonn in Pankowom.

Drago kričanje

V Ameriki in Angliji so štirje mladi pevci-kričači spravljal v ekstazo in v prave izbruhe telesnih in duševnih krčev na stotine mladih in tudi starih poslušavk. Tisti »umetniki«, »beatles« jih imenujejo, razbijajo po nekih godalih, vmes tuleč prepjevajo in se zvijajo kot obsedeni; tresejo dolge grive in belo gledajo kot božjastniki okoli sebe. S svojimi laži umetnimi nastopi, ki so prišli v modo, služijo milijone na teden. Ropotanje, tako bi prevedli njih ime »beatles«, so povabili v začetku tega meseca tudi v Rim. Fantje so pa zahtevali za nekaj nastopov nič manj kot 350 milijonov lir. Vsota se je pa zdela tudi ljubiteljem lepega kričanja le nekaj prevelikega in so odgovorili umetnikom, naj ostanejo, kjer so.

„Gasivci“ na Cipru

Na Cipru se izkrcavajo prvi kontingenti mednarodne sile Združenih narodov (prvi so prispeli Kanadčani), ki naj bi igrala na otoku vlogo gasivcev političnega požara, in glavni tajnik OZN U Thant daje še naprej optimistične izjave, ki nič ne stanajo. Toda položaj na otoku je še dalje

POTRESNI SUNEK V TRSTU

V sredo okrog 17.45 smo v Trstu občutili precej močan potresni sunek (7. stopnje po Mercallijevi lestvici), ki sicer ni povzročil posebne škode, a je prestrašil ljudi in povzročil živahno razpravljanje. Najbolj so ga občutili razni kipi na pročeljih. Tako je na primer enemu izmed svetliških kipov na cerkvi sv. Antona odletela glava in padla na streho nekega avtomobila. Prav tako so odpadli precejšnji deli s kipov na nekaterih drugih hišnih pročeljih v bližini. Središče potresa je bilo v okolici Ilirske Bistrice, kjer, kot poročajo, tudi ni bilo hujše škode.

Dr. Engelbert Besednjak 70-letnik

V soboto 14. t. m. je dr. Engelbert Besednjak obhajal svojo sedemdesetletnico.

Njegovo ime in njegovo delo politika in publicista sta neločljivo povezana s skoraj polstoletja našega ljudstva na Primorskem. Še prav mlad je — delno po lastnem nagljenju, delno po sili takratnih razmer — stopil v javno življenje v vodstvu katoliške politične organizacije. Že takoj od začetka je postal tesen sodelavec pokojnega Virgila Ščeka. Od leta 1924 do uničenja parlamentarnega življenja je skupno z dr. Wilfanom zastopal primorske Slovence v rimskem parlamentu. Tam se je moral pogosto spustiti v hude besedne spopade z najvidnejšimi predstavniki fašizma v obrambi osnovnih političnih pravic našega ljudstva, kar je zahtevalo tudi precej osebnega poguma in politične spretnosti ter odrezavosti. Vendar si je znal pridobiti veljavo. Branil je na javni tribuni — tudi v goriškem deželni zboru — pravice primorskega ljudstva v najtežjem razdobju njegove zgodovine, kar so si zapisali naši ljudje v srce.

Ko je fašizem onemogočil našemu primorskemu ljudstvu vsako politično predstavništvo v parlamentu, je po sklepu svoje stranke emigriral na Dunaj, v prepričanju, da lahko zunaj več stori za svoje primorske rojake kot doma. Postal je glasnik njihovega trpljenja v mednarodni manjšinski organizaciji, kjer je zavzemal ugledne funkcije.

Tudi kot publicist in časnikar se je že mlad udejstvoval. Časnikarstvo je njegova druga narava. Bil je urednik »Eдинosti« in nekaj časa po prvi svetovni vojni je bil tudi glavni urednik »Slovenca«. Svoj čas je bil med ustanovitelji »Malega lista« in »Novega lista« ter vrste drugih kulturnih institucij. Pred 10 leti pa je bil glavni pobudnik sedanjega »Novega lista«. Razni njegovi članki in razprave, tudi zgodovinske in gospodarske narave so raztresene tudi po raznih zbornikih v letih med obema vojnama.

Ob njegovi 70-letnici mu želimo, da bi mu pomenil ta jubilej samo enega izmed mejnikov v njegovem delu.

zelo napet in neglede na Kanadčane so ciprski Grki spet začeli (celo z minometalci) napadati turške vasi. Turki pa jim seveda odgovarjajo po notah in turška mornarica še vedno grozeče čaka, da poseže vmes, če bi bilo treba. Demonstrirajoča mladina v Atenah sežiga Johnsonove, v Ankari in Istanbulu pa Hruščovove slike.

Ciprski položaj bo treba reševati politično, ne pa samo s policijsko mednarodno akcijo. Toda Makarios trdovratno vztraja pri svojem in dokazuje, da ni zrel za tako državniško vlogo, kot mu je zaupana. Takšen nacionalistični bes, kot ga on kaže do turške manjšine, spada v preteklost.

—0—

Ruby obsojen na smrt

Sodišče v Dallasu je obsodilo morivca Leea Oswalda, dozdevnega Kennedyjevega atentatorja, na smrt. Sesti bo moral na električni stol, če bodo njegovi priziv odbiti, kar pa lahko traja, po mnenju pravnikov, vsaj dve leti. Obsodba na smrt je vzbudila presenečenje v ameriški in svetovni javnosti, ker so pričakovali, da bo obsojen samo na dolgo zaporno kazen, češ da se bo njegovemu zagovorniku posrečilo prepričati porotnike, da je ustrelil Oswalda, ko duševno ni bil priseben in da je sploh duševno omejen. Toda to se je zdelo sodišču neverjetno, ker je pokazal Ruby pri umoru preveč premišljenosti.

Baje je Ruby zdaj odslovil svojega zagovornika Bellija, ker ni znal prepričati smrtne obsodbe.

Izjava SKGZ v zvezi z deželo

Slovenska kulturno-gospodarska zveza je v zvezi z bližnjimi deželnimi volitvami poslala vsem strankam, ki se »sklicujejo na ustavo« posebno izjavo, v kateri navaja vrsto vprašanj, ki zadevajo slovensko skupnost in ki bi morala biti rešena v okviru nove avtonomne enote. Dokument SKGZ med drugim pravi takole:

1. Pripadniki slovenske etnične skupine imajo pravico uporabljati svoj jezik v osebnih in uradnih odnosih s predstavniki političnih, upravnih in sodnih oblasti ter imajo pravico dobiti odgovor, dokumente in potrdila v svojem jeziku.

2. V vseh javnih uradih in ustanovah ter v sodstvu mora biti nameščenih tolikšno število funkcionarjev, uradnikov in sodnikov, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik, da je pravično v razmerju do slovenskega prebivalstva in da se omogoči izvajanje pravic slovenskega jezika iz 1. točke.

Ko se bodo osnovali deželni uradi in ustanove, bodo morale deželne oblasti namestiti primerno število uradnikov in funkcionarjev, ki obvladajo slovenski jezik. Enake obveznosti veljajo tudi za pokrajinske in občinske urade ter ustanove.

3. Slovenski etnični skupini je treba zagotoviti pravično zastopstvo v vseh upravnih organih in komisijah, predvsem pa v tistih, ki bodo obravnavale in reševale naslednja vprašanja iz člena 5: davčna (tč. 3), nadzorstva (tč. 4), urejanje in razmejitev občin (tč. 5), podpore (tč. 6), javne služnosti (tč. 7), hranilnice (tč. 8), gospodarsko programiranje (tč. 9), kamnolomi (tč. 10), razlastitve (tč. 11), krajevne in poljske policije (tč. 13), obrtne in strokovne izobrazbe (tč. 15), higijene in zdravstva (tč. 16), zadrugištva (tč. 17), ljudska stanovanja (tč. 18), toponomastika (tč. 19), prehrana (tč. 21).

4. Nanašajoč se na člen 4, je treba podeliti slovenskim kulturnim, vzgojnim in športnim ustanovam podpore iz javnih sredstev in jim omogočiti uporabo javnih naprav (zgradb, dvoran, igrišč itd.),

ZOPET V VESOLJE

Sovjetska Rusija pripravlja za prvi maj novo iznenadenje za astronave. V drugi polovici aprila namerava pognati v vesolje z isto raketo kar dve vesoljski ladji. Krmarili ju bodo letalci sami. V enem »Vostoku« bo letela prva kozmonavtika sveta Valentina Tereškova, ki se je poročila pred nekaj meseci in pričakuje prvega otroka; v drugi ladji pa bosta krožila okrog zemlje ena ženska in en moški, oba še novince v vesoljstvu. Na dano znamenje z Zemlje, se bosta obe ladji približali tik druga ob drugo, tako da se bosta posadki izmenjali, kakor da bi prestopili prag domače hiše. Po enem tednu kroženja, bosta oba »Vostoka«, najbrž za 1. maj spet pristala na Zemlji.

SVETOVNA »VEST«

Bivšega ameriškega letalca Klavdija Eatherlyja so v ponedeljek zaprli v Galvestonu zaradi tatvine. Mož pa ni samo navaden letalec, ampak je tisti ameriški stotnik, ki je odvil leta 1945. atomsko bombo na Hirošmo. Ko je bil ob koncu vojne demobiliziran, je zagrešil več manjših tatvin. Začel je kazati tudi znake duševne zmedenosti. V umobolnici je neprestano ponavljal, da ga peče vest, ker je sokriv tako strašne morije. Izjavljal je, da se smatra za krivo vest vsega človeštva zaradi pomora sto tisoč ljudi.

Kadarkoli so ga spustili iz kaznilnice ali umobolnice, je Eatherly zopet zagrešil kak prekršek, samo da je prišel spet med štiri zidove. Nesrečni pilot pada zaradi občutka krivde, čeprav ni njegova, vedno nižje, dokler ne bo do smrti ostal v kaznilnici.

tako da bodo v tem pogledu slovenske ustanove izenačene z italijanskimi.

5. Dosedaj pomanjkljivo strokovno šolstvo s slovenskim učnim jezikom v Italiji bo z ukinitvijo nižjih strokovnih šol popolnoma ukinjeno. V doglednem času bo treba to krivico popraviti z osnovanjem strokovnih šol vseh stopenj: od vajenskih tečajev vseh strok, preko industrijskih in strokovnih šol do tehniške srednje šole. Kot najnujnejša je ustanovitev vajenskih tečajev najvažnejših strok v Trstu in v Gorici, ustanovitev triletnih industrijskih šol v Trstu in v Gorici in ustanovitev triletnih trgovskih strokovnih šol v Trstu in v Gorici.

6. Z izjavljanjem dopolnilnih norm, kot to predvideva člen 6 deželnega statuta, naj deželna uprava reši pereča vprašanja slovenskih vrtec, osnovnega, srednjega, klasičnega in višjega srednjega šolstva. Pri tem pa je treba posvetiti posebno pažnjo, da bodo v slovenskih krajih videmske pokrajine v otroških vrtcih nastavljene vrtnarice z znanjem slovenščine. Zaščitijo naj se zgodovinske zanimivosti, tipičen značaj slovenskih vasi in njih izgled.

7. Pri izvajanju zakonodajne oblasti dežele glede toponomastike (člen 5, tč. 19) je treba uveljaviti poleg italijanskega tudi slovenski naziv za kraje, kjer prebivajo Slovenci; spremeniti nekatere izumetničene nazive v italijanskem jeziku za kraje, kjer so Slovenci v velikem številu, s takim, ki se je v preteklosti uporabljal, in uvesti poleg italijanskih javnih krajevnih napisov pred naselji, kjer prebivajo Slovenci in na cestah vseh redov tudi napise v slovenskem jeziku.

8. Ne more se ustanoviti nobena nova občina ali spremeniti obstoječa meja z namenom, da se spremeni (prejudicira) narodnostna sestava občine.

9. Pri objavljanju deželnih zakonov (člen 32) je treba v Uradnem listu dežele Furlanije - Julijske krajine te zakone objaviti tudi v slovenskem jeziku, prav tako naj bodo javni razglasi v krajih, kjer bivajo Slovenci tudi v slovenskem jeziku.

Tržaškega

KOMISARJEV DEKRET

Generalni vladni komisar v Trstu je pred dnevi s svojim dekretom zavrnil sklep devinsko-nabrežinskega občinskega sveta o otvoritvi slovenskega otroškega vrtca v Sosljanu. Sosljanski in vižovski starši, ki so upali, da bodo vsaj prihodnje šolske leto lahko pošiljali svoje otroke v vrtec, so upravičeno razočarani, kot so tudi razočarani občinski upravitelji, ki so se za ustanovitev tega vrtca dolgo in vztrajno, a vendarle zaman zavzemali.

Generalni komisar je svoj ukrep v glavnem takole utemeljil. Novi vrtec bi prehu-do obremenjeval občinski proračun, ki je že tako pasiven. V občini nadalje obstoje že štirje vrtci s slovenskim učnim jezikom, kar naj bi zadostovalo za vse potrebe tamkajšnjega slovenskega prebivalstva.

Vsi vemo, da bi otvoritev novega vrtca predstavljala za občinsko upravo določeno breme, vendar ne takšnega, da bi jo spravilo v neodpravljlive težave. Kolikor nam je znano, ima namreč prav naša občina sorazmerno enega najmanjših primanjkljajev na Tržaškem in obstaja tudi možnost, da se s časom njeno finančno stanje še izboljša. Če je nadalje občinski svet soglasno sklenil otvoriti vrtec v Sosljanu, pomeni, da je ugotovil določene potrebe, ki jim je nameraval tudi zadostiti.

Toda na vprašanje je treba gledati tudi z nekega drugega vidika. Vsem je znano, kako so najrazličnejša oblastva in ustanove svoj čas med seboj naravnost tekmovali, da bi tudi kraji, kjer je le peščica italijanskih družin, dobili vrtce. Tu se res ni gledalo na stroške! Tako ima letos Repentabor vrtec za 5 italijanskih otrok, Dolina za 10, Boljunec za 9, Ricmanje za 4 in Bazovica za 7 otrok.

Če pa bi v Sosljanu otvorili vrtec za 14 otrok, bi pa občina takorekoč šla na boben! Kje je tu kakšna logika? Odgovor prepuščamo naši javnosti.

Zgonik:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

V soboto se je sestal na redni seji zgo-niški občinski svet. Po pojasnilih načelnika konzorcionalnega tehničnega urada je svet sprejel nekatere spremembe regulacijskega načrta, ki jih je zahtevalo pristojno minist-rstvo. Za dokončno odobritev tistih grad-benih načrtov, ki niso predvideni v sploš-nem regulacijskem načrtu, mora občina za-slišati tudi mnenje Skrbništva za javna dela.

Na predlog župana je svet nato odobril posebno resolucijo, ki poziva osrednjo vla-do, naj v skladu s 50. členom deželnega statuta poskrbi za finančna sredstva, da bo dežela mogla izvesti ves svoj gospodar-ski program.

Svet je zatem razpravljajal o proračunu tekočega leta. Po osnutku, ki ga je pred-ložil občinski odbor, predvidevajo, da bo občina imela skupno 13 milijonov 174 tisoč lir dohodkov in 39 milijonov 985 tisoč izdatkov. Primanjkljaj, ki naj bi ga krila državna uprava, bi torej znašal 26 milijonov 810 tisoč lir. Lani je bilo občini pri-

znanih 16 milijonov 500 tisoč lir izredne-ga prispevka za kritje proračuna.

Na koncu se je več svetovavcev spro-žilo vprašanje slabe prodaje domačega vi-na. Poudarjeno je bilo, da je mnogo lan-skega pridelka še vedno v kletih posamez-nih vinogradnikov. V tej zvezi so nekateri bili mnenja, da bi bilo koristno, če bi tu-di v zgoniški občini priredili redno letno razstavo vina, vendar niso zaradi pomanj-kanja finančnih sredstev ničesar konkret-nega sklenili.

Nabrežina:

CEPILI BODO OTROKE DO 12. LETA

Občinski odbor je na ponedeljkovi seji med drugim sklenil, da bo občinska upra-va v sporazumu z zdravstvenimi oblastmi poskrbela, da bodo cepljeni proti otroški paralizi vsi otroci do 12. leta starosti in ne samo do 6. leta, kot je bilo doslej pred-videno. Starši prizadetih otrok bodo pra-vočasno pisмено obveščeni o kraju, dnevu in uri cepljenja.

Odbor je nadalje sklenil, da bo občinski svet na prihodnji seji dne 23. t. m. raz-pravljajal o zakonu o zazidljivih zemljiščih, ki ga je občina dolžna izvajati, ker je del njenega ozemlja proglašen za turistično področje. Odbor je končno sprejel ustrez-ne ukrepe, ki bodo preprečili, da bi važen dohod k devinskemu pristanišču (stopni-šče za pešce) dokončno ne prešlo v zaseb-no last. Občina bo predlagala, naj se ta dohod proglasi za javno korist in se nato razlasti.

NA SOLSKEM SKRBNISTVU

Tržaški šolski skrbnik dr. Vigneri je od-šel na večmesečni dopust in bo potem na-stopil drugo mesto. Začasno ga je nado-mestoval skrbniški namestnik dr. Misciatello.

Od ponedeljka dalje je pa prevzel za-časno vodstvo tržaškega šolskega skrbni-štva goriški skrbnik prof. Guido De Vetta. Vodil bo pa še vedno tudi goriške šolske urade.

SLOVENSKI ODER

bo igral na oljčno nedeljo v Avditoriju pasijonsko igro Ivana Mraka

„PROCES“

Scena: Edi Zerjav

Režija: Jože Peterlin

Nastopajo: Poncij Pilat: Miro Opelt — Claudia Pro-cula, njegova žena: Marinka Theuerschuh — Hau-nan, predsednik Sinedrija: Saša Rudolf — Kajfa: Glauko Turk — Juda iz Kariota: Drago Stoka — Antip: Pavel Bajc — Natanael: Franko Zerjav — Centurio: Marijan Kravos — Pilatov vojak: Ivan Makuc — Množica.

Prireditelji opozarjajo slovensko javnost, da je to sploh prvič, da Slovenci na Tržaškem igrajo pasi-jon. Ker so z velikimi težavami dobili Avditorij in ker je predstava združena s tolikimi težavami, va-bijo slovensko javnost, da bi se predstave udele-žila. Ker je delo primerno le za ta čas pred Veliko nočjo, ne bodo mogli igre ponavljati.

Predstava se prične ob 21. uri — Konec ob 23. uri Vstopnice bodo na razpolago popoldne od 17. ure naprej na sedežu SDZ v ulici Machiavelli 19/II., tako, da jih lahko nekateri med potjo vzamejo, zadnje tričetrt ure pred predstavo pa tudi pri bla-gajni Avditorija, tik pred vhodom v dvorano. Ven-dar je bolje vzeti vstopnice že prej. Med tednom so na razpolago tudi v trgovini Fortunat.

DRUSTVO SLOVENSKIH IZOBRAZENEC V TRSTU vabi k **DUHOVNI PRIPRAVI ZA VELIKO NOČ**. Govoril bo g. Viljem Zerjav dne 20. in 21. marca ob 20. uri v jezuitski kapeli (Via del Ron-co 12, vhod: Via Marconi 32). V nedeljo, 22. mar-ca, bo ob 10. uri skupna sv. maša. Po maši bo zaključek z govorom v dvorani.

PROSNJE ZA ZRELOSTNE IZPITE

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za zrelostni izpit do vključno 31. marca 1964.

Pojasnila daje tajništvo Znanstvenega liceja v ulici Lazzaretto vecchio 9/II, vsako dopoldne od 10. do 12. ure.

Pismo ministru za javna dela

(Nadaljevanje s 1. strani)

Podpisani Svet Skupne slovenske liste se stri-nja, da je zahteva beguncev, da dobijo primerna stanovanja, popolnoma upravičena. Toda umetno in načrtno spreminjanje narodnostne sestave devinsko-nabrežinske občine nasprotuje etičnim načelom o socialni pravičnosti ter je v očitnem nasprotju z določbami Posebnega statuta Spomenice o soglasju, ki sta jo podpisali v Londonu Italija in Jugoslavija. Člen 7 Posebnega statuta (priloga II) Spomenice o soglasju prepoveduje kakršno koli dejavnost ali spremembo, s katero bi se namerno ogrozila narodnostna sestava upravnih enot. Zato Svet Skupne slovenske liste vljudno predlaga, naj ministrstvo za javna dela in druga pristojna oblastva sprejmejo ustrezno rešitev, ki ne bo škodila slovenskemu prebivalstvu. Svet Skupne slovenske liste meni, da bi bila ena izmed možnih in zado-voljivih rešitev naslednja:

V Trstu je nerešen problem sanacije starega mesta. Tam je cela vrsta praznih razpadajočih hiš. S primernimi ukrepi bi lahko združili predvidene sklade za sanacijo mesta in nakazane sklade za gradnjo begunskih stanovanj, odstranili stara stav-bišča in zgradili stanovanjske hiše za begunce. Takšna rešitev bi zadovoljila predvsem begunce, ker bi stanovali v Trstu, kjer so zaposleni. Pouda-riti namreč moramo, da je področje v Sosljanu, kjer nameravajo zgraditi novo begunsko naselje oddaljeno 20 km od Trsta, da je pušto in nerodo-vitno ter ne zadostuje niti za prehrano domačega prebivalstva.

Ker sta nadaljnji razvoj in zadovoljiva rešitev tega vprašanja odvisna predvsem od ministrstva, ki mu načelujete Vi, spoštovani gospod minister, in ker je prepričan, da želi biti sedanja sredinsko-levičarska vlada pravična do slovenske narodne manjšine, se podpisani Svet Skupne slovenske liste z zaupanjem obrača na Vas s prošnjo, da, kot re-sorni minister, preprečite novo krivico, ki grozi slovenski narodni manjšini na Tržaškem.

Trst, 18. marca 1964.

Beneška Slovenija

BRDO

Prejšnji teden je začel delovati v Brdu skromen obrat za izdelavo dežnih plaščev. Pripeljali so šivalne stroje in že urezane kose blaga. Za vzpostavitev te delavnice se je močno potrudil župni upravitelj g. Zan-nier s pomočjo in pristankom knjigovodje Cisilina iz Vidma.

Zgornja pobuda kaže dvoje plati, in si-cer eno pozitivno in dobro, drugo pa malo manj. Najprej je tisto, sicer še skromno podjetje pokazalo, da je možno najti tudi na domačih tleh načine, kako zaustaviti iz-seljevanje in nuditi ljudem kruha tudi do-ma. To naj si zapomnijo oblastniki in tudi zastopniki vladajoče stranke, ki ne znajo ali ne morejo pokazati praktične volje za gospodarske pobude v naših zaostalih va-seh.

Drugo lice je pa to: pogoji, pod kateri-mi deluje omenjena krojačnica dežnih pla-ščev, niso kaj ugodni za nameščenke. Zbra-

Steверjan:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

V soboto je bila v Steverjanu seja občinskega sveta. Na programu je bilo veliko vprašanj, med temi razprava glede otroškega vrtca, otvoritve nove gostilne in konzorcijalne tajništva s Sovodnjami.

Glede vrtca je bilo domenjano, da bodo poskrbeli, da bo neko podjetje iz Gorice prevzelo prevoz otrok z avtomobilom. Tako bodo lahko otroci iz Valerišča in Jazbin obiskovali vrtec.

Sledila je debata o novi gostilni. Veliko se je o tem že pisalo, vendar kaže, da vse zaman. Volja Steverjancev, občinskega sveta in župana ne pomeni čisto nič. Do takega prepričanja so prišli pač vsi, ki so prisostvovali sobotni seji. Župan je povedal, zakaj je podpisal zdravniško dovoljenje. Najprej ga ni hotel izdati, ker so mu pa višje oblasti obljubile, da bodo upoštevale njegovo voljo in mu zagotovile, da njegov podpis pomeni le nekako overovljenje mnenja občinskega zdravnika, je v dobri veri sledil navodilom. Danes pa se na njegovo izjavo sklicujejo in na tej podlagi bo izdano novo dovoljenje. Predložena je bila novo resolucija, katero so podprli vsi prisotni svetovalci KDZ in jo sprejeli kot sklep. Vzdržali so se pa trije predstavniki Občinske enotnosti, kateri so sedaj jasno pokazali javnosti svoje pravo lice.

Mislili smo, da bomo lahko skupno brnili, da ne bodo tuji onečaščali naše pokopališče, toda našim »naprednjakom« je bolj pri srcu strankarstvo kot interesi in čast vasi. Saj bi moral biti vsak pameten človek proti namenu, da se odpre tista gostilna, ki je zgrajena tik pokopališča. Sam zakon št. 880 z dne 11. 6. 1922 prepoveduje celo zidanje kakršnekoli stavbe v okolici 200 m okoli pokopališča; kako je mogoče torej doumeti, da se v Steverjanu lahko odpre tik svetega kraja javen lokal? Kaj ni možno, da bodo pijanci pljuvali čez zid na grobove? Ko bo pogreb bo treba javiti duhovniku in na občini, da gostilno trenutno zaprejo?

Ce vse to premislamo, smo prepričani, da občinski svet tolmači željo vseh, ki se bore proti takim nameram.

- **Hanalška dolina**

li so po okoliških vaseh od Viskorše do Tera 18 mladenk. Pristale so, samo da bi jim ne bilo treba iti v tujino, da bodo delale prvi mesec zastoj, potem pa bodo prejemale po 25.000 lir mesečno. Menimo, da se to ne pravi pomagati revnim ljudem, marveč izkoriščati delovno silo; povrhu pa še uganjati furlanizacijo. Morda se gode podobni slučajji tudi drugod, zato smo bolj na široko opisali naš slučaj.

TIPANA

Ze dolgo časa ni bilo slišati o samomorih po naših vaseh. Prejšnji teden se je pa na žalost le pripetil tak slučaj. V zaselku Matajur je nesrečno končal 41-letni gospodar Marko Franz. Našli so ga vsega razmesarjenega na domačem dvorišču. Vsaka pomoč je že bila zaman, ker je revež kmalu nato izdihnil. Ugotovili so, da je skočil skozi okno svoje spalne sobe. Pokojnik je že več časa trpel na živčni razrvanosti. Bog mu bodi milostljiv sodnik!

PODGORA

Na praznik sv. Jožefa smo imeli v naši fari veliko slovesnost. V cerkvi je goriški nadškof blagoslovil velike nove orgle. Postavilo jih je podjetje Zanin iz Codroipa. Mogočno glasbilo ima nad dvajset registrov. Pri škofovski maši je igral organist don Toniutti, ki je na koncu podal tudi neke vrste koncert, pri katerem je pokazal vse prednosti novih orgel. Škoda, da ni nastopil tudi kak domači orglavec.

Po večernicah smo zopet slišali lep orgelski koncert. V cerkvi se bo še marsikaj popravljalo, tako na primer glavni oltar. Župnik namerava naročiti tudi ogrevalnike, kar bo gotovo prav ugodno za starejše ljudi.

V okviru velikonočnih obiskov po večjih industrijskih podjetjih je prišel goriški nadškof tudi v podgorsko tkalnico. V lepo okrašeni dvorani menze je imel v soboto zvečer slovesno mašo in nagovor na zbrano delavstvo.

Zadnje dneve se zopet govori po tovarni o morebitni stavki. Nameščenci zahtevajo, da se jim izplača še pred prazniki predajem na proizvodno nagrado. Vodstvo tovarne v Podgori in Ronkah je to zahtevo odklonilo že na enem prejšnjih sestankov z delavskimi zastopniki. Sindikati so zato prej poslali pismo vlogo na pokrajinski delavski urad in na prefekturo z zahtevo, da se nujno skliče sestanek obeh strank in se uredi zadeva izplačila.

FARA V STRAZICAH

V nedeljo popoldne je blagoslovil goriški nadškof novo cerkev v delavskem predmestju Stražice ob Soči. Nova fara je bila ustanovljena na pobudo nadškofa Ambrosija že pred tremi leti, zdaj je dobila še svojo cerkev, posvečeno sv. Jožefu delavcu.

Cerkev je zgrajena v modernem slogu po načrtih arhitekta Riavisa. Gradbeno dela je pa izvršilo podjetje Comolli.

Slovesno posvečevanje cerkve se je izvršilo ob štirih popoldne, kljub slabemu vremenu. Navzoči so bili tudi predstavniki občine in pokrajine. Po cerkvenem obredu so si gostje ogledali še župnišče in farno dvorano, kjer se že razvija tudi kulturno življenje nove župnije. Na žalost pa niso k njemu pritegnjeni, seveda v svojem jeziku, tudi slovenski verniki iz novega okoliša.

DEMOKRŠČANSKI KANDIDATI

Pokrajinski odbor demokristijanske stranke je že odobril kandidatno listo za deželne volitve. Kandidatje so: iz Gorice dr. Tripani in bivši strankin tajnik Cocianni; za spodnje furlanske vasi so postavili na listo delavca Gnoato. Potem so še Ginaldi iz Tržiča, Cisilin iz Krmina, Marocco iz Gradeža in Peressin iz Gradiške.

Izpuščena so nekatera imena znanih osebnosti v stranki.

TRŽIČ

Občinski svet je sprejel obširen predlog za popravo cest v mestu in v predmestnih okrajih. Za popravila pride v poštev 43

Iz Goriške

cest, v skupni dolžini 12 kilometrov. Stroški bodo znašali 250 milijonov lir, katere bo občina krila s posojili, najetimi v lokalnih denarnih zavodih. Meščani so z veseljem pozdravili to odločitev in so tudi lastniki zasebnih poti dali zastoj na razpolago svoja cestišča.

V bližnjih Ronkah je bila napovedana za nedeljo zjutraj otvoritev umetniške razstave. Povabljenih je bilo 10 umetnikov iz Slovenije. Pripravljen je bil tudi poseben sprejem gostov v občinski hiši. V zadnjem hipu so pa morali prireditelji odpovedati razstavo, ker so carinske oblasti na meji ovirale prehod umetnin. Brezpotrebni uradni šimelj ovira tudi kulturne stike.

Š SEVERNE ČETRTE

Pod tem imenom mislimo na goriški mestni del od Katarinijevega trga preko Livade proti Solkanskemu polju. Tu imajo meščani upravičene vzroke, da se lahko zaradi marsičesa pritožujejo.

Že zaradi nevarnega križišča pred uršulinskim vhodom. Pred kratkim se je dogodila prav tam huda avtomobilska nesreča s petimi ranjenci. Križišče štirih ulic je brez vsakih svetlobnih znakov. Poleg tega pa prav tam še vsako nedeljo parkirajo tovornjaki s prikolicami. V nje se je zadel že omenjeni avto s petimi osebami. Občina bi prav lahko določila za parkiranje tovornih voz od sobote do ponedeljka ulico Mighetti ali Palladio, kjer ni toliko prometa in bi se izognili neprestanim nesrečam.

Omenili smo že ulico na Livado. Obe, ona pod uršulinskim zidom in ulica Campi sta še vedno neurejeni. Vsako toliko pošlje občina nekaj delavcev, da kaj pobezajo na cestišču, a dokončne ureditve še ni, čeprav je vedno več hiš in vil v tem okraju.

TEDENSKI POČITEK

Sindikata trgovskih uslužbencev v Gorici je naslovil na prefekta zahtevo, naj se počitek enega popoldneva v tednu zopet uvede. Raztegne naj se pa na vse trgovine.

Prefekturnega odloka o zaprtju trgovin za en popoldan v tednu se pa nekateri trgovci že prej niso držali. Prišlo je celo do vprašanja, ali je tak prefekturni odlok v skladu z zakoni. Nekateri lastnike trgovin, ki so bili v tem smislu obtoženi, je sodnija Vicenzi celo oprostila na podlagi pravdoreka, da ne more nobena oblast prisiliti lastnika trgovine, da bi zapiral podjetje med tednom, ker ne obstoja po ustavi noben sličen zakon.

Vprašanje tedenskega počitka bo torej še razburjalo duhove.

SMRT

V torek je umrl v še ne preveliki starosti znani goriški trgovec s čevlji gospod Kosič. Iz skromnega čevljarja se je povzpел z žilavim delom do uglednega lastnika prodajaln na koncu Raštela in na Travniku. Bolehal je že precej časa na želodčni bolezni, ki se mu je zadnje dni tako poslabšala, da ji je podlegel. Družini in vsem sorodnikom izražamo globoko sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dario Fò v Slovenskem gledališču

★
Jože Babič,
 ki je z režijo
Fojeve
 komedije
 potrdil svoj
 sloves
 odličnega
 režiserja

Vedno spet pride v obtok govornica o krizi našega Slovenskega gledališča in navadili smo se že nekako misliti nanj kot na nek počasi dogorevajoči ogenj, zlasti odkar so odšli Jože Babič, Stefka Drolčeva, Miha Baloh in še nekateri drugi. Toda naj že bo kakorkoli: iz tega dozvedno pojemajočega ognja udari včasih še visok plamen in tak plamen je bila zadnja premiera: komedija Daria Fòja »Dve pištoli v rokah pa z belim in črnim gleda«. Potrdila je — če je treba to sploh še potrjevati — da je Slovensko gledališče kljub vsemu vendarle najbolj trdoživo med vsemi slovenskimi gledališči, najbolj drzno — ali avantgardno, če hočemo — in tudi najbolj sodobno evropsko.

To je jasno pokazala tudi ta premiera. Bilo je treba precej drznosti, da se je Slovensko gledališče lotilo takega dela, kot je ta komedija Daria Fòja, ki je tako tipično italijanska v svojih izraznih sredstvih, da bi se zdela marsikateremu odličnemu in dovolj pogumnemu tujemu režiserju skoraj nemogoča v tuji preobleki. Ne zato, ker bi ne bila na splošno, evropsko aktualna za naš čas, ampak zato, ker je ubrana na tako tipično italijansko odsko tradicijo, kot je commedia dell'arte, in ker je hkrati tako osebni izraz igravske umetnosti in dramskega talenta Daria Fòja, da bi si vsak režiser desetkrat premislil, preden bi tvegjal, da jo uprizori z neitalijanskim igravskim ansamblom in v drugem jeziku. Režiser Jože Babič pa je to tvegjal in rezultat ga je v polni meri poplačal za ta pogum.

Doživeli smo predstavo, ki smo jo lahko res uživali s polnim srcem. Tekla je tako neprisljano in lahkotno, da nismo imeli nikoli med predstavo občutka kake težine ali napore, čeprav moramo priznati, da smo prišli v Avditorij z rahlo bojznijo, da bomo priče napornemu eksperimentu, katerega izid ne bo gotov do zadnjega. Bili pa smo

prijetno presenečeni — tako od duhovitega dela samega, ki nosi v sebi kljub svoji aktualnosti in modernosti najboljšo tradicijo italijanskega gledališča, kot od režije in igravskega ansambla, ki je bil izpostavljen hudi preizkušnji, saj je morala večina igravcev nastopiti kar v treh ali celo štirih vlogah (in tudi v petih kot Alojz Milič), a je vendar pokazal izredno vigranost in zlitost.

Babičeva režija je bila elegantna, lahkotna, izvrtna in polna domislekov, kot si jih lahko dovolijo samo resnično suveren režiser, npr. s pogrebnim prizorom gangsterjev. Nikjer ni bilo opaziti kakega nihanja v konceptu ali neenakomernosti v ritmu. Vse je res teklo kot namazano. Gledavci so zadrževali dih in na koncu sprostiti svojo napetost v dolg in prsrčen aplavz.

Prostor nam ne dopušča, da bi spregovorili o vsakem igravcu in igravki posebej. Vsi so bili zelo dobri in celo odlični, najbolj pa nas je seveda očarala gostja Iva Zupančičeva kot Luisa, polna živ-

ljenjskega ognja, neposrednosti in tiste prikupne banalnosti, kot jo je vloga zahtevala. Zaigrala je tako, kot bi si ne bili mogli predstavljati o igravki, ki ni nikoli nastopala na italijanskih odrih. Njena Luisa je bila zelo ženska in zelo prsrčna. Opaziti je bilo, da je to igravka ne le z velikim talentom, ampak tudi z zelo dobro šolo. Njeni soigravci in soigravke so držali korak z njo. Čutili je bilo, da igrajo z veseljem in da so z vsem srcem pri stvari. Da niti ne izgubljam besed s hvalo igravcev kot so Lukeš, Raztresen, Starešinič, Kobal in Rodoškova, naj samo omenimo, da so nas prepričali tudi ostali (Caharijeva in Kramarjeva) kot elegantni in hkrati zapeti (samo ne na hrbtu) bolničarki in tudi kot ženski v nočnem lokalu, Milič, Jazbec, Rustja in zlasti Martinuzzi, ki se je razvil po našem mnenju v enega najboljših komičnih igravcev, kar jih premore sodobno slovensko gledališče, in bi zaslužil, da mu to (s filmom vred) posveti večjo pozornost.

Odlični vtis predstave so izpopolnjevali elegantni kostumi Alenke Bartlove, smiselna, duhovito skonstruirana scena arh. Nika Matula in glasba Aleksandra Vodopivca. Tudi prevod je dober, čeprav ponekod ni bil do kraja izpiljen.

Bila je ena tistih uprizoritev, ki se človeku vtisnejo v spomin.

fj

Jože Babič z „Dvema pištolama v rokah“ ...in kaj pravi k temu Iva Zupančičeva

V zvezi z uprizoritvijo komedije »Dve pištoli v rokah pa z belim in črnim gleda« smo zaprosili režiserja Jožeta Babiča in igravko Ivo Zupančičevo za kratek razgovor.

Kako si prišel do tega, da si z režiral to komedijo Daria Fòja?

Sprejel sem ponudbo z repertoarja, kot je bil že programiran. Prvotno so mislili, da mi ta igra »ne leži«, čemur sem se jaz začudil in že iz poklicne ihtne hotel pokazati, da gre.

Je bilo težko postaviti to Fòjevo delo na slovenski oder?

Težko, ker nimamo tradicij in izrazil in ker je naš humor rastele iz drugačnih okoliščin. Naš gledališki humor je prihajal s severa, prevzet po tamkajšnjih vzorih, v nekaj primerih pod vplivom Hansa Sachsa, brez vsakršne tradicije kot je commedia dell'arte. Poleg tega je bil naš gledališki razvoj pretrgan, precej časa ga je nadomeščal le kak glumač, požiravec ognja. Zato je zdaj težko najti gledališko izrazilo, ki naj bi nadomestilo tradicijo. Treba ga je iznajti.

Nedvomno ti je delo olajšalo dejstvo, da je Dario Fò moderen in da zajema iz živega okolja.

Nedvomno res, zlasti še zaradi tega, ker je stvar tudi tu pri nās živa in aktualna. Zato nič ne izgubi na učinkovitosti. Temu je tudi pripisati, da je občinstvo ob Fòju živo sodoživljalo, medtem ko je Fòjevo delo pred leti v Zagrebu celo v režiji Fòjevega asistenta pogorelo, ker so igravci govorili gluhamu avditoriju.

Si imel težave z izbiro igravcev?

Ansambel je pač majhen in to omejuje možnost izbire. To je, kot bi vlekli vloge iz klobuka.

Težave z vajami?

Običajne.

Kako si bil zadovoljen z zadržanjem občinstva?

Zelo. Vendar mislim, da ga še nismo dovolj pripravili na take predstave. Bilo je premalo priloz-

nosti, da bi bili ljudje lahko avtorja spoznali. Tudi zato je še nekaj pretiranega purizma med občinstvom. Namesto da bi se zabavali, se nekateri zapirajo v svojo puristično togost.

Kaj pravi Dario Fò k tej slovenski predstavi svoje komedije?

Ker je zadržan, se premiere ni mogel udeležiti. A z veseljem sprejme vse vesti o tem, kako se stvar razvija.

Boste šli z »Dvema pištolama« na turnejo in v Ljubljano?

Sli bomo na običajno turnejo, ni pa še gotovo, če bomo delo igrali tudi v Ljubljani. Bravce »Novoga lista« pa bi rad opozoril na to turnejo in hkrati omenil, da je med našim gledališčem in med občinstvom še prešibek stik, zlasti na deželi. Ljudje še vedno premalo upoštevajo naše napore.

Iva Zupančičeva je prsrčna plavalasa Dolenjka, temperamentna in živahna, zasebno prav tako očarljiva kot na odru ter zelo ljubezniva. Je prenetljivo ženska. Ko smo ji izrekli priznanje, ker je znala tako temperamentno zaigrati vlogo vročerknega italijanskega dekleta, nas je »zabila«: »Kaj mislite, da Slovenke nimajo temperamenta? Potem jih ne poznate!«

Ste radi sprejeli vlogo Luise v tej Fòjevi komediji?

Se kar. Igrala sem že vlogo Angele v Fòjevi »Arhangeli niso avtomati«. Tokrat mi vloga bolj ugaja, tudi zato, ker Babič nam igravcem dopusti več spontanosti v izražanju in je pri njem vse bolj sproščeno.

Kako vam ugaja nastopati v Trstu?

Zelo, po dosedanjih izkušnjah. Nastopi v Avditoriju so zelo prijetni.

Kakšne vloge vam prijaajo?

Najrazličnejše. Rada bi jih imela čimveč, ker zelo rada igram. Sem tip tiste vrste: »Dajte mi še!«, se navihano nasmebne. Igrala sem že vsakovrstne vloge, od ljubimk do karakternih. Igrati sem začela, ko sem imela dvajset let. Bila sem Tončka v »Martinu Kačurju«. Zanj sem bila tudi nagrajena na Sterijevem festivalu. Najrajši pa sem igrala Sonjo v »Stričku Vanji« Čehova. V Trstu bi bila morala igrati še Barbaro v Shawovi komediji, a iz tega ne bo nič. Igrala pa bom v Sartrovi drami »Hudič in ljubi Bog«.

Katere vloge si želite?

Tega rajši ne povem, ker se nam želje navadno ne izpolnijo.

V filmu ste že nastopili?

V manjših vlogah. Nič posebnega. Iva je odkritje, ki ga bo moral film šele napraviti — se je hudomušno oglasil Babič.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 22. marca, ob 17. uri v Prosvetni dvorani na Opčinah — ponovitev

Dario Fò

DVE PIŠTOLI V ROKAH

PA Z BELIM IN ČRNIM GLEDA

GOSPODARSTVO

Kriza agrumov - oranž

Medtem ko je na svetovnem trgu precej lahka oddaja limon in drugih agrumov, je povpraševanje po oranžah zelo slabo. V Sredozemlju pridelava Italija največ oranž — skoraj 9 milijonov stotov —, a od teh jih prodaja v inozemstvo komaj milijon stotov, vse ostalo ostane za domači trg, ki je preobložen. Država Izrael pridelava letno 7 milijonov stotov oranž, a jih prodaja v inozemstvo vsaj 6 milijonov stotov. Od kod take razlike? Vzrokov je več, a glavna je kakovost blaga. Izraelci imajo samo mlade, moderne nasade z najboljšimi sortami. Italijanski nasadi pa so večinoma stari in tudi precej zanemarjeni. Medtem ko Izraelci močno uporabljajo stroje za obdelovanje, jih v Italiji ne morejo v takšni meri. Izraelci večino nasadov namakajo, kar je v Italiji le redko kje mogoče. Poleg tega so izraelske odpošiljke skrbno urejene, česar pri italijanskih ni mogoče vedno trditi. Tako se med italijanskimi odpošilkami v zaboju najbolj žlahtnih oranž prevečkrat pripeti, da se naleti na plodove čisto druge sorte. Prevečkrat se zgodi, da brezvestneži nalašč podtaknejo kakšen tak plod z opombo »saj ne bom jaz jedel« ali »saj je

za kapitaliste«. To nas spominja na hudobneže, ki so pri odpremi lupljenih suhih češpelj dali čik v sredo češplje rekoč »saj je za milijonarje«. In posledice?

Med pridelovalci oranž v Italiji je rodilo mnogo zle krvi govoričenje, da Italija uvaža oranže iz Libije. Ministrstvo je potem pojasnilo, da se je to res zgodilo, a le za količino 3.400 stotov, to je pridelek od 10 ha površine, dočim znaša površina oranžnih nasadov na Siciliji 50.000 ha, na celine pa še 35.000.

Na drugi strani pa so vladi hudo zamerili kmetovavci, ki imajo še velike zaloge krompirja. Italija je namreč uvozila iz Poljske nekaj tisoč stotov krompirja, ki je bil plačan z oranžami.

—0—

MONTESHELL + CAFFARO

Znano je, da je Monteshell podjetje, ki sta ga ustanovila Montecatini in petrolejska družba Shell in ki naj bi služilo za enotno proizvodnjo in prodajo sredstev, ki služijo za zaščito kmetijske proizvodnje. To podjetje deluje že več kot leto dni. V prihodnjih dneh pa bo Monteshell prodajala tudi vsa zaščitna sredstva, ki jih proizvaja družba Caffaro. Med temi sredstvi je posebno cenjen prah Caffaro, sestavljen na podlagi bakra in apna in ki odlično nadomestuje modro galico. Prah Caffaro ima nadalje odlično lastnost, da ga lahko rabimo kot škropivo in kot prah, to je za škropljenje in za prašenje.

Naš kmetovalec bo samo zadovoljen, če se taka podjetja združijo in potem izločijo dvojčke in trojčke različnih sredstev, ki imajo isti učinek, a se prodajajo pod različnimi imeni, pri vsaki tvrdki drugače.

Iz smrti kujejo denar

Današnji svet se vedno raje naslaja nad poročili, filmi in oddajami, ki imajo za vsebino kake umore, velike finančne škandale, spolne zločine in podobno. Milijarde zaslužijo tako imenovani »revolver-listi« in filmi ter televizija, ki obveščajo senzacij željno občinstvo o takih izrodkih človeškega življenja.

Natančno opisovanje ubojev in če le mogoče brskanje po ozadju zločina in prinašanje kakih osoljenih in popopranih skrivnosti iz življenja žrtev in krivcev, je za mnoge ljudi vir bogastva in poznanja njih klavrne osebnosti v javnosti.

Nekaj podobnega se godi po umoru ameriškega predsednika Kennedyja. Vsi, ki so bili z zločinom kakorkoli v zvezi, služijo na ta ali oni način velike vsote denarja.

Odvetnik James Martin, ki zastopa kristi Marine Oswald, vdove dozdevnega predsednikovega morilca, je povedal na neki tiskovni konferenci, da je ona prejela od neznanih »dobrotnikov« nad 40 milijonov lir. Za knjigo njenih spominov ji je ponudila neka založba kar 79 milijonov lir. Zahte-

PROTI KODRI IN SMOLIKI TER USEM

moramo škropiti sedaj v marcu. Proti smoliki in kodri smo sicer škropili breskve že konec novembra ali v začetku decembra, a tudi sedaj ne smemo opustiti ponovnega škropljenja. Škropimo s škropivom na podlagi ZIRAM, kot je MEZENE, in uporabimo isto gostoto kot prej, to je 1/2 kg MEZENE na 100 litrov vode. Zato da udarimo dve muhi na en mah, primešamo že pripravljenemu škropivu še sredstvo proti listnim ušem. To sredstvo je OLEOFOS 20, katerega en kg zadostuje za 400 litrov škropiva, torej 1/4 litra oleofosa na 100 litrov. Oleofos je strup, ki spada k belim oljem in zamori na drevesu vse živalsko življenje, torej tudi jajčeca listnih uši.

Če bi breskve že ozelenele in bi kazale še smoliko ali kodro, jih lahko še poškrpimo z MEZENE, a tedaj raztopimo v 100 litrih vode samo 200 gramov MEZENE.

Vprašanja uredništvu

Sem vaš naročnik in vas prosim za nasvet v sledeči zadevi. Imam 3,5 hl vina, ki je še sladko. To najbrž zato, ker sem dodal sladkorja, da bo močnejše. Ta sladkor pa se še ni ves spremenil v alkohol. Sedaj ne vem, kaj naj naredim, da bi vino spet vrelo. Bojim se, da se mi bo poleti pokvarilo. Najlepša hvala.

K. C.

Za natančen odgovor in nasvet bi morali najprej vedeti, koliko sladkorja ste vinu dodali. Najbrž ste ga dali preveč, kajti vina povrejo, če imajo največ 30 stop. sladkorja. Potrebne pa so tudi vrele kvasnice, ki razkrajajo sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. Potrebna je nadalje primerna toplota, ki mora biti višja od 15 in nižja od 22 stop. Celzija. Če so dani vsi ti pogoji, lahko vrenje izsilite. Če hočete svoje vino popraviti, boste najbrž morali kupiti kvasnice (fermenti selezionati). Ena porcija teh kvasnic zadostuje za 10 hl vina.

Natančnejši nasvet in navodilo pa vam lahko da le enolog (strokovnjak za vina) po podrobnejši analizi vašega vina. Svetujemo vam tudi, da se obrnete na Kmetijsko nadzorništvo.

Zaščita pred pozebo

Vsako leto se mora kmetovalec bati pozebe in hudih slani. Ta strah je še posebej opravičen v takih letih kot je letošnje, vsaj do sedaj, ko si sledijo visoke toplote z močnimi sunki hudega mraza. Kako zaščititi rastline?

Vrtnarji že pridno izrabljajo rjuhe iz plastike, to je liste iz polietilena. A kaj sadjarji in vinogradniki? Listi iz polietilena ne pridejo v poštev, vsaj za enkrat še ne. Pomagajo si pa drugače, in sicer: Čudno se glasi, a res pa je, da poškrpajo z vodo cvetoče sadno drevje, pri katerem se napravi okoli cveta ledena obloga. Ker se pri tvorbi ledu iz vode sprosti precej toplote, ni okoli cveta nižja toplota od 0° C in pri taki toploti cvetje z mlado brstjo ne pozebe. — Drugod imajo posebne peči, v katerih gori nafta, ki povzroči mnogo dima, in seveda tudi toplote. — V Nemčiji imajo posebne stolpe, ki sesajo mrzli zrak, ga segrejejo s posebno pečjo in zopet iztisnejo. V Emiliji — Ferrara in Ravenna — uporabljajo največ pečke na nafto, v Južnem Tirolu pa največ škropijo z vodo.

ITALIJANSKE DELOVNE SILE

Osrednji statistični urad v Rimu javlja za konec oktobra 1963 naslednje številke:

Celokupno prebivalstvo	50,505.000
delovna sila zaposlena	20,475.000
v kmetijstvu	5,250.000
v industriji	8,344.000
drugod	6,375.000
nezaposleni	507.000
brezposelni	284.000
prvič zaposleni	223.000

V enem letu se te številke prav malo spremenijo, ker je znatni spremembi podvržena samo številka brezposelnih.

vajo jo tudi na televizijo, da bi pravila o vseh tajnostih, tudi intimnih, svojega moža, ki je baje umoril predsednika Združenih držav.

V njeni senci se vrte tudi druge osebe, ki niso Oswaldovi sorodniki. Tu so predvsem baletke iz Rubyjevega nočnega lokala. Deset jih je in jih vabijo v London in Pariz, da bi se razkazovale, kaj vse so počele na varijetejskem odru Oswaldovega atentatorja. Za plačo so jim ponudili že 90 milijonov lir. Kar neverjetno se sliši.

V zlatem potoku plava tudi plesalka Syra, pravzaprav Jožefa Frick iz Švice. Bila je ljubica Jack Rubyja, ki je ustrelil Oswald. Neka berlinska filmska družba jo je povabila, da bi nastopila v filmu, ki bi prikazoval ozadje atentata v Dallasu. Poleg pčglavitnih je še na desetine manjših spekulantov, ki si polnijo žepe izrabljajoč prav nesramno ljudsko radovednost in željo po senzacijah. Pravega ozadja Kennedyjeve smrti pa verjetno še dolgo ne bomo poznali.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Fašisti in laški nacionalisti so obrnili v zadnjem času svojo pozornost delovanju naših poslancev in našli pri tem povoda za grajo. Tako se je poslanec Suvich 13. decembra v parlamentu pritoževal, da so poslanci Šček, Podgornik in Lavrenčič predložili kakih 60 interpelacij zaradi domnevnega zati-

103. Dr. E. BESEDNJAK

ranja in zapiranja slovanskih šol v Istri. Dejal je, da je tako postopanje obstrukcionizem najhujše vrste. Posebno ga bode dejstvo, da se v teh interpelacijah imenujejo čista italijanska istrska mesta s slovanskimi imeni. Zahteval je, naj predsednik zavrne te interpelacije in naj jih zopet sprejme šele, ko bodo imena mest popravljena, ker ni dopustno, da se v italijanskem parlamentu rabijo za istrske kraje slovanska imena.

Poslanec Podgornik je zavrnil prenapetost s pripombo, da je izvrševal, ko je vložil interpelacije, le pravico, ki jo ima vsak poslanec. S tem ni hotel vršiti iredentistične propagande. Če je imenoval kraje s slovanskimi imeni, je storil to zaradi tega, ker je jezik, katerega govori prebivalstvo teh krajev, slovanski. (Silni protesti na desnici.)

Poslanec Šček je opozoril Suvicha, da mu niti generalni komisariat za Julijsko krajino ni znal povedati italijanskega imena za nekatere vasi, omenjene v njegovih interpelacijah. Rekli so mu, da so ustanovljene posebne komisije, ki bodo določile toponomastiko onih krajev. Poudarjal je, da s svojimi interpelacijami ni nameraval širiti nikake iredentistične propagande; za katero skrbijo že sami naši nasprotniki s svojimi nasilstvi. (Potestiranje na desnici.)

Vmešal se je tudi poslanec Giunta, ki je dejal, da je Koper domovina Saurova in da je zločin, če se imenuje s slovanskim imenom. Posebno je razburilo fašistovskega poslanca dejstvo, da je vložil republikanski poslanec Bergamo skupno s poslancem Ščekom interpelacijo o slovanskih šolah. Ker je Bergamo očitno kazal, da se strinja s

poslancem Ščekom, mu je Giunta zakričal: »Vprašali bomo koprške republikance, ali so tudi oni zadovoljni z imenom Koper!«

»DVAINDEVETDESET INTERPELACIJ«

Nasprotni poslanci so se pritožili, da so Šček in tovariši vložili nič manj kot 60 interpelacij, a Edinost je napisala, da je interpelacij bilo najmanj dvaindevetdeset. V njih številu se namreč izraža vsa šolska beda našega ljudstva, od katere trpi že več let. Interpelacije so bile potrebne, ker so se našli celo predrzni ljudje, ki »so trdili, da se Slovincem in Hrvatom v Istri niso zaprle šole.«

Tedaj pa so nastopili naši poslanci in vložili za vsako šolo posebno interpelacijo. S svojim korakom niso niti zdavnaj izčrpali krivic, ki so se nam godile. Kajti neotvorenih šol je skoro 150. Komaj so naši zastopniki spravili na dan šolsko vprašanje, je padel nanje celokupni italijanski nacionalizem. Zahteve našega ljudstva po dostojnem šolskem življenju so proglasili za »iredentizem, nesramnost, izzivanje, upornost.«

Naše poslance so pokrili s psovki in jih označili za razdirače parlamenta. Hudo so jim zamerili, da niso vložili samo ene interpelacije za vse zaprte šole. Prav radi verujemo, da jim je stotina interpelacij sitna in neprijetna stvar: slika naših krivičnih razmer se bo razgrnila pred političnim zastopstvom vse Italije.

Navesti hočemo tu le nekaj primerov, ki jih je imel na razpolago poslanec dr. Ulikse Stanger. V občini Buzet so zaprte naslednje šole: v Humu, Draguču, Sovinjaku, Sočergji, Pregari, Račicah in v Grimaldi. V občini Pomjan je zaprta šola v Koštaboni. V občini Piran je zaprta šola v Novi vasi. V roški občini je zaprta šola v Ročkem polju. Na otokih: v Martinščici, v Čunskih, v Unijah, v Sosaku, v Nerezinah in v Puntji Križu. V občini Boljuna so zaprte šole v Brestu, v Velinčki, v Boljunu, v Pazu, v Sušnjevici in v Vranji. V občini Pazin je zaprta šola v Cerovljah. V občini Iabinjski so za-

tvorili šole v Rogačanih, v Rabcu in v Sv. Marini. V občini oprtaljski so zatvorili šole v Topolovcu, v Zrenju in v Livadah. V občini Poreč so zaprli šole v Fuškolinu, Baiderni in Fontanah. V vižinadski občini so zatvorili šole v Kaštelirju in Ferencih. V vrsarski občini so zaprli šole pri Sv. Lovreču. V bolski občini v Krmedu. V barbanski občini: v Šajinih, Hreljičih in Petehih. V kanfanarski občini v Morganih in Sošičih. V puljski občini so zaprli sledeče šole: dve v Puli, po eno v Vinkoranu, v Lobariki, v Valturi, v Ližnjanu, v Medulinu, v Premanturi, v Štrinjanu, v Peroju, na Velikem vrhu in v Banjolah. V šentvinčentski občini so zatvorili šole v Bokordičih, v Sv. Vičentu, v Štokovcih in Smoljanah. V vodnjanski občini so zaprli šole v Karnici in Marčanih.

To so le nekateri primeri iz Istre, izpuščne pa so vse šole na Tržaškem in Goriškem. In interpelacije razen tega niso obravnavale le šolskega vprašanja, temveč probleme iz celokupnega javnega življenja.

Poleg tega je iz gornjega jasno razvidno, da je ogromna večina istrskih krajevnih imen slovanskega izvora. Če bi bil sprejet predlog poslanca Suvicha, naj se zavrnejo vse interpelacije s slovanskimi imeni, bi vlada prišla v največjo zadrego, ker bi si ne znala pomagati.

Na seji parlamenta so naši poslanci pred glasovanjem o predlogu, naj se odobrijo izjave vlade, po dr. Podgorniku podali sledeč odgovor:

»Ker se je slovansko ljudstvo iz Julijske krajine izkazalo pokorno veljavnim zakonom in ker mu je vlada kakor za ironično nagrado odrekla, zlasti v Istri, najelementarnejše pravice socialnega sožitja, tako da smo mi Jugoslovani šteti v Italiji za državljane tretje vrste, in ker se trajno preganjajo naše kulturne in celo gospodarske ustanove in ker vlada ni ugodila pravičnim zahtevam slovanskega prebivalstva novih pokrajin niti na šolsko-kulturnem, niti upravnem, niti jezikovnem polju, bo glasovanje slovanskih poslancev, četudi pomeni le nekaj glasov, znamenje, da velika večina prebivalstva Julijske krajine ne odobrava delovanja vlade.«

(Dalje)

Plaho je stopila v veliko kamro, kjer je sedel Pungartnik za mizo in listal po koledarju, kjer je imel na praznih straneh in na robovih zapisane svoje račune.

»Dober večer, Pungartnik... Prišla sem vprašat, kako bo... s tistimi čevlji in obleko?«

»Kakšne čevlje? Kakšno obleko?«

»No, s tistim, kar ste obljubili Janezu in Matijetu za pašo.«

»Obljubil sem, obljubil, če bosta dobro pasla. Toda ali ne veš, da so jima medvedi raztrgali šest ovac, dve pa tako zdelali, da smo ju morali zaklati?«

»Saj fanta vendar nista kriva za to. Kaj pa sta mogla storiti proti medvedu, ko sta še šibka in nedorasla; saj se še odrasli bojijo medvedov,« je ponižno ugovarjala Špela. »Lani ste imeli močne odrasle pastirje, pa so vam medvedi tudi trgali ovce in celo telice.«

»To, kar je bilo lani, tebi nič mar. Kdo mi bo letos povrnil škodo, pravim.«

»Jaz vam je ne morem. A fanta bi vendarle rada plačilo za zvesto službo. Storila sta pač, kar sta mogla,« je dejala Špela proseče.

»Se za hrano nista zaslužila!« je grobo odvrnil Pungartnik, zaprl koledar in ga trdo položil na mizo.

Špela je stala sredi velike kamre, zavita v volneno ruto, na kateri se je topilo ivje, in ga proseče gledala.

»Krivični ste, Pungartnik.«

Trije bratje gredo po svetu

F. J. 2

PRAVLJICA

Kmet je razkačeno vstal.

»Kaj, v moji hiši me boš žalila? Marš ven!«

Špela je zajokala in odšla.

Bližala se je zima in v Špelini koči je zavladovalo pomanjkanje. Dnin na polju je bilo konec in le tu pa tam so jo še poklicali, da je pomagala pri tem ali onem delu na kaki kmetiji. K Pungartniku je niso več poklicali. Dečki v koči so otepali krompir, repo in suhe krhlje ter pili kozje mleko. Kruha so videli le malo, in če je prinesla mati kdaj od kod malo kolin, ali celo samo praženih ocvirkov ali drobovja, je bil to za Špelino fante velik praznik.

Nekoč, ko je bila mati spet na delu na neki kmetiji, sta se začela Janez in Matija meniti, kaj bi storila, da bi tudi onadva kaj zaslužila in bi imeli tako več za jest.

»Zdaj sva že precej velika, Matija, in lahko bi šla kam v službo,« je rekel Janez.

»A ne za pastirja,« je odvrnil Matija.

»Ždaj pozimi naju tako nihče ne vzame za pastirja. Morala bi si poiskati kako drugo službo.«

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŠPORTNI PREGLED

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO „B“ in „C“ LIGE

Triestina na gotovem

Triestina je v nedeljo dosegla pomembno zmago, saj je kot gost porazila močno ekipo Pro Patrie z izidom 1:0. Tržaška nogometna enajstorica je tako dosegla tretjo zmago izven svojega mesta ter se tako usidrila na osmo mesto lestvice. Ekipo bo seveda tudi prihodnje leto igrala v »B« ligi, čeprav nekateri upajo, da bo moštvo, če bo imelo le nekaj sreče, lahko osvojilo tudi tretje mesto na lestvici in se tako uvrstilo med najboljšje enajstorice B lige.

Triestina je do sedaj devetkrat zmagala (šestkrat doma in trikrat kot gost), osemkrat zaigrala neodločeno (šestkrat doma in dvakrat zunaj) ter bila osemkrat poražena (vedno izven Trsta). Njeni igralci so zabili 21 golov, prejeli pa so jih 22.

Trenutno vodita lestvico ekipi Foggia in Verona; prvo moštvo je zelo dobro na domačem igrišču (9 zmag in 4 neodločeni izidi), druga ekipa pa je zelo učinkovita kot gost (4 zmage, 7 neodločenih izidov in en sam poraz!). Če bi Verona ne izgubila na svojem igrišču kar 8 točk (2 poraza in 4 neodločeni izidi) bi bila že z obema nogama v prvi ligi. Foggia pa je kot gost večkrat osvojila kako točko (do sedaj je sedemkrat zaigrala neodločeno, dvakrat je zmagala in trikrat izgubila tekmo). Foggia je zabila 29 golov, prejela 14, Verona pa je zabila 32 in prejela 16 golov.

Na tretjem mestu najdemo Padovo, ki pa je doma zaigrala kar tri tekme več kot na tujem igrišču. Padova ima najboljšo obrambo (samo 11 golov), zaradi česar večkrat kot gost osvoji kako točko (7 neodločenih izidov, ena zmaga in trije porazi).

V ospredju je tudi Varese, ki igra v istem slogu kot Padova. Na petem mestu srečamo trojko Cagliari, Lecco in Brescia, ki spadajo med najboljše ekipe »B« lige. Cagliari je v nedeljo zmagal v Monzi z izidom 5:0! Tako Cagliari kot Lecco lahko računata na najboljši uspeh.

Brescia je nekoliko utrujena, zato zdaj večkrat doživlja poraz. Navijači te ekipe, ki je začela tekovanje s 7 točkami manj, se bojijo, da ne bi ekipa nadaljevala po tej poti ter tako izgubila vse možnosti za vstop v »A« ligo.

Brescia je moštvo, ki je zabilo največ golov od vseh ostalih enajstoric »B« lige (41 v 25 tekmah).

Z istim številom točk kot Triestina sta Potenza in Napoli, s točko manj pa Pro Patria in Catanzaro.

Udinese ni tako učinkovita in ima komaj 23 točk. Tudi od ekip Palermo in Venezia so strokovnjaki pričakovali mnogo več.

V boju za obstanek v B ligi pa so naslednje ekipe: Simmenthal, Parma, Cosenza, Alessandria in Prato.

Lestvica »B« lige je po 25. kolu naslednja: 1. Foggia in Verona 33, 3. Padova 32, 4. Varese 30, 5. Cagliari, Lecco in Brescia 29, 8. Triestina, Potenza in Napoli 26, 11. Pro Patria in Catanzaro 24, 13. Udinese 23, 14. Palermo 22, 15. Venezia 21, 16. Simmenthal 18, 17. Parma, Cosenza in Alessandria 17, 20. Prato 15.

Tudi v »C« ligi je precej živo. V »A« skupini kraljuje ekipa Reggiana, ki ni bila do sedaj niti enkrat poražena, zmagala je devetnajstkrat ter samo šestkrat odšla z igrišča z eno točko. Zabila je 46 golov in jih prejela samo 7! Reggiana je seveda že z obema nogama v »B« ligi, ker ima kar 10 točk več od Savone, ki je na drugem mestu lestvice. Tretji je Como. Tržaška ekipa CRDA pa je med zadnjimi in bo po vsej verjetnosti izpadla iz »C« lige.

Tudi v »B« skupini je že vse odločeno. Livorno z gotovostjo vodi lestvico s petimi točkami razlike pred Forlijem in s sedmimi točkami pred Piso. Livorno je 16-krat zmagal, sedemkrat igral neodločeno in bil dvakrat poražen.

V »C« skupini pa je boj za prvo mesto v polnem teku. Na prvem mestu je Trani, na drugem Sambenedettese, na tretjem Chieti. Težko je že zdaj predvidevati, kdo bo končni zmagovalnik.

V »D« ligi, ki je razdeljena v šest skupin, vodijo naslednje ekipe: Entella (A), Beretta (B), Carpi (C), Ternana (D), Nocerina (E) in Crotona (F). Najboljše moštvo je Carpi. Goriška enajstorica Pro Gorizia, ki igra v C skupini, je na predzadnjem mestu.

ŽENA IN DOM

PREZENIMO ZIMO IZ STANOVANJA

Gotovo se že vnaprej bojite tistega dne, ko se bo treba v stanovanju lotiti spomladanskega čiščenja. Z dobro premišljenim delom in z uporabljanjem sodobnih pripomočkov pa si boste vsa ta opravila lahko precej olajšale.

Predvsem se ne lotite vsega stanovanja naenkrat, če si ne morete najeti pomoči ali če vam družinski člani ne morejo pomagati.

Da je stanovanje čisto, ne sme skrbeti samo gospodinja, ampak vsa družina. Ako vam pri vsakodnevem delu nihče ne pomaga, skušajte, da vam kdo pomaga vsaj ob velikem čiščenju. Ne bodite nezaupljive do drugih in nikar ne mislite, da samo vi lahko najlepše in natančno vse napravite. Bolje je, da malo zamižite in družino postopoma navadite na hišna opravila. Veliko bolj bodo družinski člani cenili stanovanje, ki so ga z lastnim naporom uredili in pospravili, kot če vas samo gledajo, kako se vi trudite in hkrati doživljajo neugodje, ki je nujno ob takih dneh v stanovanju.

Izberite si za delo take obleke, ki se dobro in zlahka operejo. Zaščitite si roke z gumijastimi rokavicami, da si jih ohranite lepe in gladke.

Pozanimajte se, kateri tehnični pripomočki vam bodo pri delu najbolj koristili. Razen dobrih bombažnih krp, si preskrbite še jelenovo kožo ali njen nadomestek iz plastične mase.

Pri opravljanju hišnih del vam bosta zelo pomagala sesalnik in loščilnik. S prvim boste lahko očistile prahu vse stene in stropne dele pohištva in posteljnino. S posebnim nastavkom pri sesalniku lahko namažete tudi tla s parketnim loščilom enakomerno, nalahko in brez utrujajočega plazenja po kolenih.

Poleg omenjenih pripomočkov pa ne pozabite na dobro, stabilno lestev, da z njo lahko brez nevarnosti opravite razna dela (čiščenje oken, sten, snemanja zaves itd.).

S preprog odstranimo največjo nesnago s sesalnikom. Kjer ga pa ni, naj to opravi iztepač. Stepamo vedno na spodnji strani, zgornjo stran le okrtamo. Priporočljivo pa je, kljub sesalniku, preproge enkrat na leto dobro iztepti. Barvo preprog osvežimo, če dobro izprašene zdrgnemo z ožeto krpo ali gobo, ki jo pomakamo v mešanico salmiaka in vode, ali pa kisa in vode.

Okna in okenski okvirji nam dajejo veliko dela. Najprej očistimo prahu police in okvire, začeni od zgoraj, da nam umazana voda ne pušča grdih prog na šipah. Te najhitreje umijemo z vodo, ki ji dodamo nekaj špirta. Oljnate madeže odpravimo s terpentinom. Zelo dobro in hitro pomivamo okna z jelenjo kožo ali njeno imitacijo, do suhega in do leska pa zdrgnemo s časopisnim papirjem. Sipe postanejo motne, če jih umivamo na soncu.

Parkete ne obdelujemo z vodo, ker postanejo sivi. Kadar se poslužujemo bencina, moramo imeti vse na stežaj odprto. Ne skoparimo s krpami, kadar mažemo s pasto, ampak jih zamenjajmo, takoj ko so umazane. S pasto ali bencinom prepojenih krp ne hranimo v zaprtem prostoru, ampak jih čimprej spravimo iz stanovanja, ker drugače lahko povzročijo nesrečo.

Matija je malo pomislil, nato pa je rekel: »Jaz sem za to. Toda kdo naju bo vzel v službo, ko pa nič ne znava.«

»Se bova že naučila. Jaz pravim, da bi bilo najbolje, če bi šla v mesto.«

»V mesto?« je vzkliknil Matija napol začudeno, napol prestrašeno.

»V mesto, v mesto. Tam je vse polno služb in tudi plačajo ti, pošteno in v denarju, ne pa kakor Pungartnik, ki nama je obljubil samo čevlje in obleko, nazadnje pa nama še tistega ni dal.«

»Koliko pa plačajo?«

»Ne vem. Mogoče tisoč, mogoče pa tudi pet ali deset tisoč na mesec.«

»Mogoče pa milijon,« se je oglasil Tinček, ki je prisluškoval razgovoru obeh starejših bratov.

»Beži no, Tinček, kaj pa ti veš, kaj je milijon,« je rekel Janez. »Milijon je toliko denarja, da lahko kupiš zanj vso našo vas in vse polje naokrog in vse te gozdove, pa tudi še sosednjo vas in njeno polje, pa ti še ostane denarja.«

»Za milijon lahko kupiš cel svet!« je navdušeno vzkliknil Tinček.

»Oh, Tinček, ti vedno fantaziraš,« ga je zavrnil Matija. »Veš, kako velik je cel svet? Sto dni lahko hodiš, pa mu še ne prideš do konca. In niti za sto milijonov ne moreš kupiti vsega sveta.«

»Za tisoč milijonov pa že,« se ni dal ugnati Tinček.

»Za tisoč milijonov pa menda že...« je začel dvomiti Matija. »Toda toliko denarja sploh ni na svetu. Kaj ne, da ga ni, Janez?«

Trije bratje gredo po svetu

(Nadaljevanje z 8. strani)

»Najbrž ga ni. Saj bi ga ne mogli prešteti, je rekel Janez. Kdo pa bi štel do tisočkrat milijon?«

»Nihče, saj bi ne mogel vedno šteti. Če pa bi vmes jedel in spal in še kaj drugega delal, bi se mu spet vse zmešalo in bi moral začeti odkraja,« je razmišljal Matija.

»Res je. Tako bi nikdar ne prišel do konca... Greš z menoj, Matija?«

»Kam pa?«

»V mesto, glej ga! Si že pozabil, o čem se pogovarjava?«

»Seveda grem s teboj. A samo, če bova ostala ves čas skupaj,« je rekel Matija.

»Gotovo, da bova. Skupaj bova služila in hranila denar za mamo. Ko pa ga bova imela dovolj, se bova vrnila domov in bova kupila to kočjo, da ji ne bo treba več hoditi na dnino za to, da smemo ostati v njej. Tudi za jesti ji ne bo treba več hoditi na dnino.«

»To bo lepo, če bo potem lahko ostala mama vsak dan doma,« se je razveselil Matija.

»Jaz grem z vama, da bomo več zaslužili,« se je spet oglasil Tinček.

»Ti si še premajhen,« je rekel Matija. »In eden mora ostati pri mami, ali ne? Drugače ji bo preveč dolgčas.«

»Pa ostani ti!« je predlagal Tinček.

»Oh, seveda. Kaj pa boš ti delal v mestu, ko te še nikjer nič ni.«

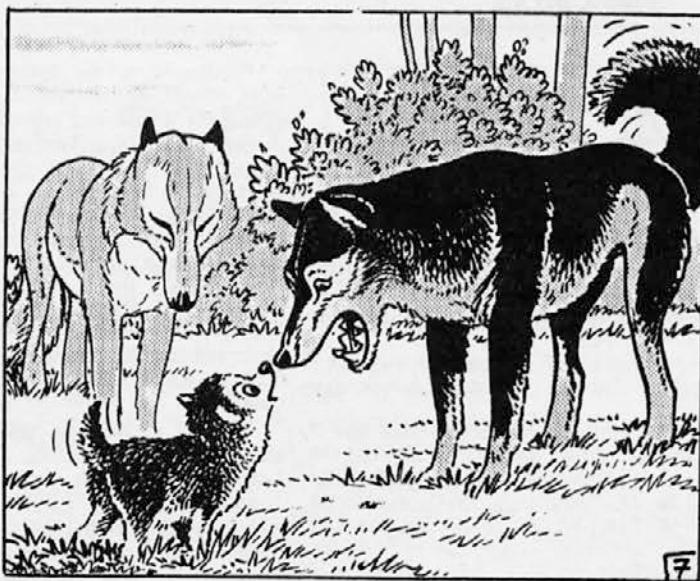
(Dalje)

ZA
NASE
NAJMLAJŠE

2

B
A
R
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

7. Se enkrat je poskusil plezati. Bil je sicer neroden, a vztrajen in je končno zmagoslavno priplezal na vrh, v mehko travo, kjer sta ga pričakovala Kazan in Siva. Kazan mu je ljubezljivo pomahal z repom. Baree ga je poskusil posnemati in kimalu je prav dobro obvladal ta pasji pozdrav. Kazan je veselo zalajal: v Bareeju je tudi nekaj njegove krvi!

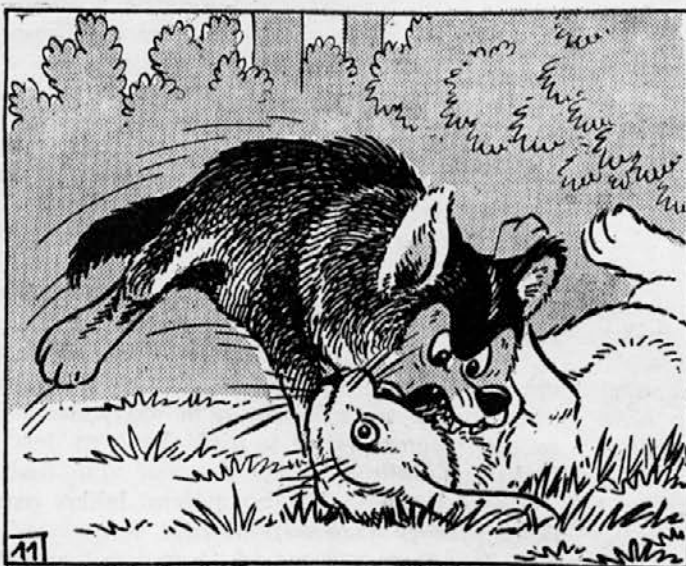
8. V Sivini in Kazanovi družbi je Baree pričakal večer. Noč mu je odkrila nove lepote življenja: navdušeno je opazoval rdečkasti polni mesec, ki je plaval nad gozdovi in jih barval s čudovito svetlobo. V Bareeju se je začela prebujati volčja, ponočnjaška kri. Čez dan je dremal, ponoči pa je neutrudno tekal in stikal po travi.

9. Zapazil je velike sence, ki so plahutale nad njegovo glavo. Ni se jih prestrašil, čeprav ni vedel, da so to velike severne sove, ki iščejo svoj plen. Tekal je za njimi in videl, kako se je ena od njih bliskovito spustila na tla in pograbila malega zajca. Ta divji prizor je Bareeja prestrašil. Stekel je k Sivi, da bi ga varovala.

10. Kazan pa je poskrbel, da se je Baree odvadil strahu pred lovom in bojem. Ko se je ob zori vračal z lova, je nosil med zobmi velikega zajca. Čeprav je vsaki ujeti živali Kazan sicer hitro skrajšal muke, je to pot prinesel domov živ plen. Tega zajca je prihranil za Bareejev prvi lovski pouk in ga položil v travo pred mladiča.

11. Zajec je imel zlomljeno hrbtenico in ni več čutil bolečin. Hromel je že, toda za Bareeja je bil živ in to je bilo zanj veliko, vznemirljivo doživetje. Previdno se mu je približal in ga s svojimi kratkimi, a ostrimi zobmi stisnil za grlo. Ker se mu ni zgodilo pri tem nič hudega, sta mu veselje in pogum še bolj zrasla.

12. Baree je renčal in stiskal zobe. Ni vedel, da je njegov »napad« precej neboljen, ker njegovi kratki zobje skozi gošto dlako niso prodrli do kože. Koža je popustila in Baree se je s polnim gobčkom dlake zvrnil na hrbet. Vendar je hotel še in še napadati zajca. Kazan pa je bil zadovoljen z učencem. Bareeju pa zajtrk še nikoli ni tako teknil.